

Remissvar Riktiga betyg är bättre än höga betyg - förslag till omprövning av betyg. (Sou 2010:96)

Inledning

Utredaren har haft i uppdrag att föreslå hur en rätt för elever att få sina betyg omprövade kan införas inom skolväsendet för barn, unga och vuxna. Sveriges Skolledarförbunds grundläggande inställning är att införandet av ett system för omprövande av betyg är fel väg att gå för att rätta till de kvalitetsproblem som finns förknippade med betygssättningen. Att införa en rätt för elever att få sina betyg omprövade vore att byråkratisera skolan. Förbundet har tidigare uttalat att de utökade möjligheter att rätta uppenbart felaktiga betyg som införs i den nya skollagen är tillräckliga, och har därmed ställt sig avvisande till förslaget.

En rätt att begära omprövning av ett betyg satt av en lärare leder lätt till att man förleds att tro att betyg kan vara fullt ut objektiva. Sveriges Skolledarförbund menar att betygssättning alltid kommer att innehålla ett visst mått av subjektiva bedömningar och att det ingår i lärarens profession och yrkesansvar att göra dessa bedömningar. Det är inte möjligt för någon annan att göra en kvalitativt bättre bedömning än den lärare som följt eleven i undervisningssituationen. Samhället måste våga lita på att lärarkåren genom gedigen utbildning och yrkesmässigt stöd på arbetsplatsen kan ta detta ansvar. Förbundet anser att införandet av lärarlegitimation bör kunna bidra till att kvaliteten på betygssättningen höjs.

Förbundet förnekar inte att det kan finnas lärare som inte fullt ut klarar av sin lärarroll och att det i de lägena kan behövas ett skydd för den enskilde eleven. Som ett alternativ till en generell rätt att överklaga föreslog förbundet i ett tidigt skede av utredningen att systemet skulle kunna utformas så att ansvarig rektor hade makt att besluta om ett betyg skulle tas upp till omprövning. Utifrån den kunskap som rektor besitter om den betygssättande lärarens kompetens och förutsättningar skulle han/hon kunna avgöra om det kunde finnas grund för att ifrågasätta den lärarens betygssättning. Genom en sådan modell skulle man kunna försäkra utsatta elever en opartisk bedömning utan att riskera att betyg överklagas utan grund. Förslaget anammades aldrig av utredaren. Sveriges Skolledarförbund anser fortfarande att förslaget kan vara värt att uppmärksammas och prövas vidare.

Förslagen

Utredaren konstaterar inledningsvis att det i första hand bör vidtas åtgärder för att stärka förutsättningarna för att elever ska få så riktiga betyg som möjligt från början. Sveriges Skolledarförbund delar till fullo denna åsikt. Det är mycket viktigare att satsa resurser på förebyggande arbete som t.ex. utbildning, organisationsstrukturer som uppmuntrar till kvalitetskontroller och att skapa regleringar som så långt möjligt ger en bra grund för likvärdighet och kvalitet. Förbundet delar

utredarens åsikt att de nya styrdokument som träder i kraft från 1 juli 2011 bör bidra till att betygen blir riktiga från början.

Utredarens huvudförslag är att en elev som har begärt omprövning av ett betyg ska kunna få det omprövat av rektorn om inte läraren ändrat betyget. Om rektorn bedömer att betyget är oriktigt ska ett nytt betyg sättas av denne. I annat fall kvarstår det ursprungliga betyget. Ett nytt betyg kan dock inte bli lägre än det satta betyget.

Som framhölls inledningsvis avvisar Sveriges Skolledarförbund på ett generellt plan förslag som innebär att någon omprövar lärares betygssättning. Skulle det ändå införas ett system med omprövning delar förbundet utredarens bedömning att denna omprövning ska göras av rektor, eller av den/de som rektor utser men att rektor har ansvaret. Utredaren konstaterar vidare att en omprövning endast kan ske utifrån befintligt underlag. I det fall en lärares betygsunderlag är bristfälligt går någon omprövning inte att göra. Förbundet ser detta som det enda rimliga förhållnings sättet. Det är svårt att föreställa sig att rektor ska kunna göra en annan och mer kvalificerad bedömning av en elevs prestationer i förhållande till utbildningens mål, än den lärare som har ämneskompetens och kännedom om eleven. Att en lärare ska kunna presentera ett tillräckligt underlag för att motivera sin betygssättning är en självklarhet och rektor har självklart ett ansvar för att tillse att så sker. Men detta är, enligt förbundets uppfattning, delvis en annan fråga som bör tas om hand på ett annat sätt.

Av tradition har inga formella krav ställts på lärares dokumentation. Det har ansetts tillhöra det område som lärare som professionella förfogar över. Utredaren föreslår att lärares skyldighet att dokumentera elevers kunskaper som har betydelse för betygssättningen förtydligas i föreskrifter eller på liknande sätt. Sveriges Skolledarförbund har förståelse för synpunkterna även om vi fortfarande avvisar förslaget om omprövning. Det är rimligt att kräva att den professionelle läraren klarar att hantera detta. Mot bakgrund av utvecklingen av ny teknik bör själva dokumentationsarbetet i framtiden kunna skötas på mindre arbetstidskrävande sätt än via skriftliga anteckningar, något som också gör att man kan ifrågasätta det undantag som finns i lagstiftningen kring underlag för betygssättning. Man kan dock fundera på om det går att lyfta fram förväntningarna på något annat sätt än genom särskilda föreskrifter. Inom ramen för lärarlegitimationen bör det rimligtvis finnas med krav på att den lärare som är legitimerad ska klara av att motivera sin betygssättning genom sin dokumentation, är så inte fallet kan kanske fråga om att inleda ett disciplinärende föreligga. Genom att det i fortsättningen enbart är legitimerade lärare som kommer att ges ansvar för betygssättning så bör det systemet i sig innebära ytterligare en kvalitetskontroll som kanske gör särskild reglering onödig.

Utredaren föreslår att tidsgränsen för att kunna begära omprövning av ett betyg sätts till senast tre veckor från den dag betyget sattes. Sveriges Skolledarförbund menar att det är en rimlig tidsgräns. I begäran ska anges vilket betyg eleven begär, vilken ändring som begärs och skälen för begäran. Även detta anser förbundet vara en rimlig inriktning. Det bör vara upp till den som begär en ändring att lägga fram bevis för att beslutet ska ändras. På så sätt avstyr man sannolikt risken att begäran om omprövning inlämnas rutinmässigt utan sakliga grunder.

Förbundet delar också utredarens bedömning att tidsgränsen inom vilken ev. handläggningen av en begäran om omprövning ska ske bör vara flexibel och inte formuleras i form av ett visst antal veckor eller månader. Att handläggningen ska ske skyndsamt är en tillräcklig skrivning.

Utöver förslag om omprövning av betyg hade utredare även i uppdrag att analysera nuvarande regler för prövning och vid behov föreslå förändringar. Utredaren föreslår att beteckningen ändras till särskild prövning, att förordningen om avgifter även ska gälla för fristående skolor och att avgiften ska höjas till högst 600 kronor. Sveriges Skolledarförbund ställer sig bakom utredarens förslag i denna del.

Slutligen gör utredaren bedömningar av förslagets ekonomiska konsekvenser. Sveriges Skolledarförbunds ställningstagande kring att huvudförslaget inte bör genomföras grundar sig bl.a. på de oklara kostnadsmissiga följderna. Förbundet menar att resurser istället bör läggas på att ge skolans personal möjlighet att göra rätt från början. Ett led i en sådan inriktning vore att satsa mer på skolans ledningsresurs. Många rektorer har ett på gränsen till omöjligt stort ansvarsområde redan idag. Den nya skollagen framhåller i än högre grad rektors viktiga funktion för att säkra kvalitet och rättsäkerhet inom utbildningen. Ett införande av en reform som innebär att rektor ges ett ansvar för att ompröva betyg kommer inte att vara möjlig utan en kraftfull förstärkning av skolledarfunktionen på de allra flesta skolor som blir berörda av reformen.

Med vänlig hälsning

Lars Flodin
Förbundsordförande